

Sinkoksid til gris – to nye produkter

Mona Gjestvang, Helsetjenesten for svin

Bakgrunn for dagens situasjon

Sinkoksid er et veldokumentert forebyggende tiltak mot avvenningsdiaré og ødemsjuka på gris. I løpet av de siste årene er det fra felten rapportert om økende forekomst av de to sjukdommene, og parallelt med dette har salget av sinkoksid til svineprodusenter økt betydelig. Fram til februar 2006 ble sinkoksid omsatt åpent ”over disk” hos de fleste fôrfirmaer og leverandører av landbruksutstyr og i den forbindelse ga veterinærer og rådgivere råd for å få til en fornuftig bruk og god innblanding i fôret til grisene.

I februar 2006 kom Mattilsynet med en presisering av det eksisterende regelverk for bruk av sinkoksid til gris. Det ble blant annet understreket at sinkoksid til terapeutisk bruk defineres som et legemiddel og skal kun utleveres fra apotek etter resept fra veterinær. *Det som imidlertid her er viktig å presisere er at veterinærer ikke har generell adgang til å forskrive rensustans av sinkoksid uten at det innhentes en særskilt tillatelse fra Legemiddelverket, ref. § 2-3 siste ledd i forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek.* For sinkoksid vil slike tillatelser ikke bli gitt, da det nå foreligger to godkjente preparater på markedet, som dekker behovet for behandling av avvenningsdiaré og ødemsjuka på gris.

Fordi sinkoksid solgt fra apotek har en garantert farmasøytisk kvalitet har den en vesentlig høyere pris enn den svineprodusentene før var vant til. Dette har ført til nokså kreative – og ikke helt lovlige – løsninger for å anskaffe sinkoksid billigere og ”enkler”. I HT-svin ser vi med bekymring på at det stedvis forekommer anskaffelse og bruk av sinkoksid med usikker kvalitet i strid med gjeldende lovgivning og næringens terapianbefalinger. I tillegg til at kvaliteten på slik sinkoksid kan gi usikkerhet mht mattrygghet fordi den kan inneholde ukjente stoffer, vet vi at tilblanding ute hos produsent kan gi en veldig ujevn blanding i foret.

Fôrfirmaer som skal blande et legemiddel inn i fôr til dyr (i dette tilfellet > 150 mg/kg sinkoksid) må ha tillatelse til dette fra Legemiddelverket, og tillatelsen som gis er for å produsere et spesifikt medisinfôr/-tilskuddsfôr for salg.

For derfor å ivareta de farmasøytiske og terapeutiske kvalitetskrav, samt imøtekomme norsk (og EØS-) lovgivning på området, har fôrbransjen i samarbeid med HT-svin arbeidet med å fremskaffe nye produkter av sinkoksid til det norske markedet. To produkter er som nevnt på plass, og blir i det etterfølgende presentert. Samtidig er det gledelig at har vi nå en praktisering av terapeutisk bruk av sinkoksid som er mer i tråd med praksis i våre naboland.

Kort oppsummering av regelverk og status

- Sinkoksid er et vanlig tilsetningsstoff i svinefôr opp til 150 mg pr kg. Fôrbransjen tilsetter normalt tilnærmet denne mengde, for at grisene skal få dekket sitt essensielle behov for Zn. Dette faller inn under regelverk som forvaltes av Mattilsynet.
- For at sinkoksid skal ha forebyggende effekt på avvenningsdiaré og ødemsjuka må det tilsettes mengder på 2500 – 4000 mg pr kg
- Når det skal tilsettes sinkoksid til fôr i mengder som overskrider grenseverdien på 150 mg/kg, defineres sinkoksid som et legemiddel og fôret defineres som et medisinfôr.

Tilvirkning, salg og forskrivning av medisinfôr reguleres av medisinfôrforskriften som forvaltes av Legemiddelverket.

- Det er generelt ikke tillatt for veterinærer å forskrive rensustans av sinkoksid. Slik forskrivning krever særskilt tillatelse fra Legemiddelverket. Så lenge det finnes andre, fullgode produkter på markedet, vil ikke tillatelse bli gitt.
- For å møte et marked for bedre produkter av sinkoksid til forebygging av avvenningsdiaré og ødemsjuka har det nå kommet to nye produkter på markedet, et medisintilskuddsfôr og et medisinfôr til gris. Disse blir omtalt nedenfor. Begge må ordineres *via resept* fra særskilte utsalg, som skal være godkjent av Legemiddelverket.
- Regler for ordinerer av medisinfôr og medisintilskuddsfôr er beskrevet i Medisinfôrforskriften (FOR 1996-06-28 nr 693: Forskrift om forskrivning, tilvirkning og distribusjon m.v. av medisinfôr til dyr, fugler, fisk og andre akvatiske organismer). Her gjelder følgende:
 - Resepten må være skriftlig (kan faxes, men ikke sendes elektronisk!)
 - Resepten skal kun gjelde for en gangs behandling
 - Resepten er gyldig i tre måneder fra utstedelsesdato
 - Resepten kan kun skrives ut på den mengde medisinfôr som er nødvendig for en måneds behandling. Det vil for sinkoksid-preparatene i de fleste tilfeller bety til én behandling, da begge har fastsatt en behandlingstid på to til tre uker.
 - Ut over disse bestemmelsene gjelder selvfølgelig vanlige forskrivningsregler som navn på eier, veterinær, tilbakeholdelsestid, osv
 - Salget av medisinfôr skal skje mellom grossist/utleveringssted og dyreeier

Nye produkter på markedet

Svineprodusentene kan nå velge mellom to produkter med sinkoksid, og som ved korrekt dosering skal tilføre hvert individ riktig mengde sinkoksid av rett kvalitet. Praktiske hensyn avgjør valg av produkt.

Disse er:

Normin® sink, medisintilskuddsfôr til smågris

Produktet kom på markedet tidligere i år og er et pulver med 10 % sinkoksid (8 % Zn). Øvrige stoffer er kalsiumkarbonat og glukose. Det produseres av Kvarnbyfoder i Sverige og importeres av Norsk Mineralnæring på Hønefoss. Produktet er gitt spesialtillatelse fra Statens Legemiddelverk til innblanding i smågriset eller i avvenningstorva av svineprodusentene selv ute på gården. Det leveres i 25 kg sekker, og hver sekk er merket med doseringsanvisning for ødemsjuka og avvenningsdiare, og ved innblanding i fôr eller torv. Prisen er ca kr 26,- pr kg, levert til produsent. Det tilsvarer ca kr 4,50 pr gris pr behandling.

Liste over godkjente forhandlere fås ved henvendelse til Norsk Mineralnæring (tlf. 32 14 01 00). Produsentene kan levere eller faxe resepten til et godkjent anlegg eller til Norsk Mineralnæring. Behandlingstid kan bli opptil et par dager, før produktene så kan utleveres fra et av de godkjente anleggene.

Robust® medisinfôr til smågris

Produktet produseres av Lantmännen, også i Sverige, og blir importert til Norge av Felleskjøpet Agri. Dette er et fullfôr tilsatt 3000 mg sinkoksid (2400 mg Zn) pr kg, og ellers de nødvendige mengder næringsstoff og energi. Prisen er ca kr 5,65 – 6,15/ kg avhengig av utleveringssted (til sammenlikning koster Format Avvenning kr 4,60/kg). FK Agri AB har fått Legemiddelverkets tillatelse til salg og utlevering av medisinfôr for 15

av sine anlegg spredt ut over landet, og FK Rogaland Agder har slik tillatelse for 7 av sine anlegg.

I praksis vil en produsent kunne levere eller faxe en resept til et hvilket som helst av FKs utsalgssteder. Behandling av resepten vil kunne ta 2-3 dager, før medisinfôret så kan hentes på et av de godkjente anleggene eller kjøres ut og leveres på gården.

Forebyggende tiltak er viktigst!

Før sinkoksid tas i bruk bør man for det første sørge for at det er stilt en korrekt diagnose, og for det andre sørge for at forebyggende tiltak er forsøkt. Dersom disse er uten tilfredsstillende effekt kan sinkoksid vurderes. Korrekt diagnose stilles best ved obduksjon og evt dyrking av tarmpatogener fra 3-5 typiske griser. Dette vil også bidra til at differensialdiagnoser kan utelukkes (adenomatose, PMWS).

Aktuelle forebyggende tiltak er:

- Høyere avvenningsvekt
 - Vann og fôr til purkene i dieperioden
 - Tilskuddsfôr og vann til spedgrisene i fødebingen
 - Nok jern til spedgrisene
- Seksjonering av smågrisavdeling, alt inn - alt ut
- Renhold/ hygiene mellom innsett
 - Såpevask
 - Vanntemperatur ikke over 50 grader
 - Evt desinfeksjon
- God opptørking etter vask før innsett av smågris!! Gjennomsnittlig tomtid er +/- 5 dager, avhengig av temperatur og ventilering.
- Smågrisene tilvent kraftfôr før avvenning
- Restriktiv fôring med flere fôringer per dag (5-6)
- Bruk av avvenningstorv
- Bruk av små mengder grovfôr som fint høy eller silo
- Rikelig/ ekstra drikke de første dagene
- Høy nok temperatur på liggeplassen til smågrisene
- God rutine for daglig renhold, bruk av strø

Flere gode råd kan fås ved å kontakte Helsetjenesten for svin.